אַ נאָמען האָב איך דאַן געהאַט אויף דער וועלט,
פאַר מיר האָבן זיך פירשטן געבויגן,
די שענסטע דאַמען מיט פיל געלט,
האָבן מיך צו זיך געצויגן.
אין גילדערנע פּאַלאַצן האָב איך מיר געוואוינט,
אַלע האָבן מיר חניפה געגעבן,
אַזוי ווי אין אַ קיניגלעכן קרוין וואַר איך באַקרוינט,
איך האָב פאַרבראַכט אַ גליקלעכן לעבן.
דער גליקלעכסטער בין איך דאַמאָלסט געווען,
איך בין דיקער געוואָרן אין יעדער שעה,
יעצט מוטשעט מיר יעדערער וואָר גאָר קען,
ווייל איך בין אַ יתום, מיין פאָטער איז ניטאָ!

ווען די וועלט איז נאָך געווען בלינד,
אַלע זיינען נאָך אין דער פינסטער געזעסן,
ווען מ'האָט נאָך צו אָקסן געדינט,
איינער דעם צווייטן האָט געגעסן,
דאַמאָלסט בין איך שוין קלוג געווען,
איך האָב דערקענט דעם גרויסן גאָט,
וועלכער עס פירט די וועלט גאַנץ שיין,
שאַפט איבער לעבן און טויט,
איך האָב אַלעמען צו פאַרשטיין געגעבן,
אַז גאָט הערשט אין הימל און דאָ,
און יעצט פאַרוויסטן מיר אַלע מיין לעבן,
ווייל איך בין אַ יתום—מיין פאָטער איז ניטאָ!

אָך, האָט רחמנות, מענטשן, האָט מיטלייד מיט מיר,
גענוג שוין צו טרינקען ווי וואַסער מיין בלוט,
עפנט שוין אויף פאַר מיר די טיר,
און לאָזט מיר אַריין אין אַ שטוב.

איר באַטראַכט זיך גאָר מיט אַ ריינעם פאַרשטאַנד,
פאַרוואָס דריקט איר מיר פון זיך אַוועק,
שטרעקט מיר אויסעט פריינדלעך אַ האַנט,
און מאַכט שוין צו מיינע צרות אַן עק

איך וויל אַרבעטן, פאַרדינען מיין ברויט,
לאָזט מיר כאָטש האָבן איין גוטע שעה,
האָט רחמנות, דען איך בין שוין האַלב טויט,
אוי, איך בין אַ יתום, מיין פאָטער איז ניטאָ!

דאָס ליד איז געווען זייער פּאָפּולער אין די 90-סטע יאָרן פון פאַריקן י. ה. איבערגעגעבן דאָס ליד האָט מיר מיינער אַ שילער. זיין מוטער פלעגט דאָס אַמאָל זינגען. אייניקע פערזן פון דעם ליד האָב איך אויך געהערט פון אַנדערע.

22*

די שטיפמוטער.

עס איז געקומען די הייליקע טעג,
בין איך געפאָרן אויף קבר-אָבות,
עס איז געקומען אין מיטן וועג,
האָב איך פאַרגעסן מיינע מחשבות.

עס איז מיר געוואָרן שלים
און עס ציטערט אין מיר יעדער אבר,
הער איך איין טרויער שטים
פון אַ פרישן קבר.

די שטימע איז מיר באַקאַנט,
פון איין יונגע קינפּעטאָרן,
וואָס זי האָט ניט לאַנג, ניט לאַנג
אַ קינד געבאָרן.

זי ליגט זיך אין איר הייליקן אָרט,
און זי זינגט זיך לידער,
און ווי איך וויל נעענטער צוגיין,
ציטערט מיר אבר און גלידער.

וואו איז דאָס מיין קינד,
וואָס איך האָב אים געזויגן,
וואו איז מיין הויזגעזינט,
וואָרים קומען זיי מיר ניט איבער-לייגן.

אויך דו, מיין מאַן, דו גוטער,
ווי קענסטו אָן מיר לעבן,
דיינע קליינע יתומים,
צו אַ צווייטע שטיפמוטער אָפּגעבן.

אַז מיין קינד פלעגט זיך איינשפּאַרן,
אַז זי וויל אַ טעלער צוברעכן,
וועמען פלעגט דאָס אַרן,
נאָר זי זאָל כאָטש די הענטעלעך ניט פאַרשטעכן.

יעצט אַז מיין קינד טוט אָן אַ שאָדן,
דערף זיין דער הימל אָפן,
די שטיפמוטער טוט זיך אין זיינע טרערן באָדן,
אויף בעסערס איז ניטאָ צו האָפן.

ג. ווירשופ.

23*

איך טו יעצט אַרויסגעבן איין ליד,
איין טראַגעדיע שפּיל,
די ביאָגראַפיע פון מיין לעבן צו
דערציילן איז פאַראַנען זייער פיל,
פיל צרות אין דער וועלט איז פאַראַנען,
וואָס אַ מענטש איז שולדיק אין דערינען,
צו יעטווידער שמערצונג, צו יעטווי-
דער פּיין מוז מען טרייסט געפינען,
איך האָב אויך אַמאָל געהאַט ליידן
און איך דערצייל דאָס אין פריידן,
אַז איך פריי מיר ווען איך זינג
מיר דאָס ליד,
און זינגט איך וועל לעבן, וועל איך
אַלע מאָל אַרויסגעבן,
און איך וועל קיינמאָל ניט ווערן מיד,
אוי-אוי-אוי, עס איז ביטער ווי דער טויט,
צו בלייבן אַ יתום קליינערהייט.

אַז מיין מוטער האָט מיר געבאָרן,
איז זי אַלט געווען 40 יאָר,
און אַז זי איז אין רוהע געפאָרן,
אַ יתום האָט זי מיר געלאָזן גאָר.
אין פרעמדע הענט בין איך אָנגע-קומען,
ביי די אַם בין איך געווען אַ צייט,
מיין פאָטער האָט שוין אַ צווייטע פרוי גענומען,
און האָט שוין גאָרניט געקוקט אין מיין זייט.
אַ קינד פון דער וויג בין איך גע-ווען קליג,
איך האָב פאַרשטאַנען, אַז איך האָב ניט קיין מוטער,
איך האָב אויסגעפּלאַצט מיט אַ געוויין.
און קיינער האָט גאָרניט געקענט פאַרשטיין,
אוי, ווי מיר איז דאַמאָלסט געווען ביטער,
אוי-אוי-אוי! עס איז ביטער ווי דער טויט,
צו בלייבן אַ יתום קליינערהייט.

ווי איך בין עלטער געוואָרן, האָט מען שוין מיר פון דער אַם געבראַכט,
אַ מיטל האָט די שטיפמוטער מיר גע-זוכט צו פאַרדאַרבן,
אַז איך זאָל ניט זיין מיט אירע קינדער גלייך.
קללות האָט זי געגעבן וויפיל אין דער וועלט איז פאַראַנען,
אָנשטאָט עסן האָט זי געגעבן קלעפּ אַ כך,
און אַז אַ מוטער איז ניט דערביי,
איז שוין דער פאָטער ניט געטריי,
איר קענט זיך פאַרשטעלן ווי מיר איז דאַמאָלסט געווען ביטער,
אוי-אוי-אוי, עס איז ביטער ווי דער טויט,
צו בלייבן אַ יתום קליינערהייט.

ווי איך בין דרייצן יאָר אַלט געוואָרן,
איז מיר געווען פינסטער און ביטער,
די שכנים פון גאַס האָבן מיר עצות געגעבן,
אַז איך זאָל מיין ברויט פאַרדינען.
— פאָר אַוועק וואו דיינע אויגן וועלן דיר טראָגן,
אומעטום איז דאָך דאָ אַ וועלט,
דו דאַרפסט דאָך די שטיפמוטער האָבן אָף קלאָגן,
וואו דו וועסט קומען וועסטו פאַר-דינען דיין געלט.
ווי איך בין געקומען צו אַ שטאָט,
איך לויב און דאַנק גאָט,
וואָס איך בין פטור געוואָרן פון אַזאַ טיראַן,
אוי-אוי-אוי, גוואַלד, עס איז ביטער ווי דער טויט,
צו בלייבן אַ יתום קליינערהייט.

VIII. פריזיוו-און סאָל-דאַטן-לידער.

1*

א.

זיי זיך מיר געזונט, מיין ליבסטער פאָטער,
אוי וויי, געוואַלד!
אָט ערשט וועסטו זיין אויף דריי יאָר פטור,
אוי וויי, געוואַלד!

ב.

זיי זיך געזונט, מיין ליבסטע מוטער,
אוי וויי, געוואַלד!
ביי דיר בין איך געווען דער בע-סטער און דער גוטער,
אוי וויי, געוואַלד!

ג.

זיי זיך געזונט, מיין ליבסטער ברו-דער,
אוי וויי, געוואַלד!
נאָך מיר זאָל זיין קיין ברודער,
אוי וויי, געוואַלד!

ד.

זיי זיך געזונט, מיין ליבסטע שוועסטער,
אוי וויי, געוואַלד!
ביי דיר בין איך געווען דער גוט-סטער און דער בעסטער,
אוי וויי, געוואַלד!

ה.

זיי זיך געזונט, מיין ליבסטע כלה,
אוי וויי, געוואַלד!
נאָך דיר וועל איך בענקען מער ווי נאָך אַלע,
אוי וויי, געוואַלד!

ו.

זייט זיך געזונט, מיינע ליבסטע שכנים,
אוי וויי, געוואַלד!
אַ טייל וועלן לאַכן, אַ טייל וועלן וויינען,
אוי וויי, געוואַלד!

וואַר. ג. מ. 345.

2**

וואַריאַנט.

א.

זיי שוין געזונט, מיין טייערער פאָטער,
אוי וויי, געוואַלד!
דו ווערסט דאָך שוין פון מיר אין גיכן פטור,
אוי וויי, געוואַלד!

ב.

זיי שוין געזונט, מיין טייערע מוטער,
אוי וויי, געוואַלד!
מיר איז דאָך שלעכט און דיר איז דאָך ביטער,
אוי וויי, געוואַלד!

ג.

זיי שוין געזונט, מיין טייערער ברו-דער,
אוי וויי, געוואַלד!
מאַך ניט קיין רעש און קיין גערו-דער,
אוי וויי, געוואַלד!

ד.

זיי שוין געזונט, מיין טייערע שוועסטער,
אוי וויי, געוואַלד!
דו ביזט דאָך ביי מיר דאָס שענסטע און דאָס בעסטע,
אוי וויי, געוואַלד!

ה.

זיי שוין געזונט, מיין טייערער פעטער,
אוי וויי, געוואלד!
מיר וועלן זיך זעגענען ביידע שפעטער,
אוי וויי, געוואלד!

ו.

זיי שוין געזונט, מיין טייערע מומע,
אוי וויי, געוואלד!
איך פאָר שוין אַוועק אין אַ ווייטע מדינה,
אוי וויי, געוואלד!

ז.

זיי שוין געזונט, מיין טייערער זיידע,
אוי וויי, געוואלד!
מיר זעגענען זיך שוין אָפּ אַף אייביק ביידע,
אוי וויי, געוואלד!

ח.

זיי שוין געזונט, מיין טייערע באָבע,
אוי וויי, געוואלד!
מען טוט דאָך מיר שוין אָן אַ סאָלדאַטסקע גאַרדעראָבע,
אוי וויי, געוואלד!

ט.

זיי שוין געזונט, מיין טייערע כלה,
אוי וויי, געוואלד!
נאָך דיר וועל איך בענקען מער ווי נאָך אַלע,
אוי וויי, געוואלד!

3*

פרייטאָג צו נאַכט עסט מען פיש,
אוי וויי, געוואלד!
מע טרייבט אונז אַוועק פון טאַטנס טיש,
אוי וויי, געוואלד!

פרייטאָג צו נאַכט עסט מען צימעס,
אוי וויי, געוואלד!
מע טרייבט אונז אַוועק אין די ווייטע מדינות,
אוי וויי, געוואלד!

פרייטאָג צו נאַכט עסט מען לאָקשן,
אוי וויי, געוואלד!
מע טרייבט אונז אַוועק אַזוי ווי די אָקסן,
אוי וויי, געוואלד!

פרייטאָג צו נאַכט עסט מען פלייש,
אוי וויי, געוואלד!
עס גיסט זיך פון אונז טרערן און שווייס,
אוי וויי, געוואלד!

וואר. כהן II סאָלדאַטן-לידער 7.

4****

איך זיץ אין צימער און קלער מיר,
פלוצלונג קלאַפּט מען אין טיר,
די דיגעס מיט די פּיקעס אַנטקעגן מיר.
זייט געזונט, פאָטער און מוטער,
איך ווער פון דער ליבטיקער וועלט פּטור.
זייט געזונט, שוועסטער און ברידער,
מיר וועלן זיך שוין ניט זען ווידער.
אַ שרעק, אַ שרעק, איך האַלט ניט אויס,
איך לאָז יתומים, ווי די וועלט איז אויס.

5**

ווי דער נאַבאָר איז געקומען,
געקומען זיינען אַלע פאַרגיסן טרערן הייסע,
פון קולות און געוויין
קען יעדערער פאַרשטיין,
אַז דאָס רופט זיך אָן פּרייאָם.
עס קומען אַזוינע
רייכע און געמיינע,
עס קומען פון דער גאַנצער וועלט,
מען בראַסיעט די געשעפטן
און מען בלייבט אָן קרעפטן,
עס קאָסט אָפּ אייגנסן געלט.
מען האָט מיר אויך ניט פאַרפעלט,
אונטערן מאָס אַרונטערגעשטעלט,
מיט אַ ברעטל מיין קאָפּ צוגעדריקט,
איך האָב שוין ניט קיין כּוח,
עס שפּאַלט זיך מיר דער מוח,
און איך ווייס ניט, וואָס זאָל איך טאָן,
מען האָט מיר אַריינגעשריבן אין די ביכער,
איך זאָל לויפן וואָס גיכער,
איך זאָל זיין צוגעגרייט, וואָס שנעלער אַהין,
ס׳איז אַ גזר מן השמים,
און אַ דין פון ירושלים,
אַז מ׳מוז דינען דעם קייסער ביין.

ל. געלפעלד
ווילנע.

6*

ווי איך בין איינאונצוואַנציק יאָר געוואָרן,
האָט מיר גענומען מיין מוח שפּאַלטן,
צי זאָל איך זיין אַ סאָלדאַט,
צי זאָל איך זיך פאָרן באַהאַלטן.

מיינע עלטערן האָבן מיר געהייסן,
פאָרן אין די ווייטע לענדער,
אַז איך זאָל ניט דאַרפן זיין קיין סאָלדאַט
און ניט טראָגן די סאָלדאַטסקע העמדער.

ווי מ׳האָט מיר צום פּרייאָם אַרויפגעפירט,
האָט מען געגעבן אַ קוק אויפן טיש,
מע האָט זיך מיר געהייסן אויסטאָן,
איז מיר געוואָרן שוואַך מיינע פיס.

ווי דער פּרייאָמשטשיק איז צו מיר צוגעגאַנגען,
האָט ער דערלאַנגט אַ געשריי „פּריניאַט",
אוי, דאָ בין איך שוין אין זיין געץ געפאַנגען,
איך האָב שוין דעם נאָמען סאָלדאַט.

ווי מע האָט אונז אין קאַזאַרמע אַריינגעבראַכט
און מע האָט אונז געלייגט שלאָפן,
אַזוי האָט מען איבער אונז אַ באַוועקע געמאַכט,
צי איז איינער פון אונז ניט אַנטלאָפן.

און אַז איך בין אינדערפרי אויפגעשטאַנען,
די זייטן טוען מיר וויי,
איך גיי אַרום מיט אַ צעבראָכענעם קערפּער
פון די נאַרע-סעניק מיט שטרוי.

ווי מען האָט מיר אין גאָרקוכנע אַריינגעפירט,
און מע האָט מיר געגעבן עסן,
אוי, אַז איך האָב אינדערהיים אַ כלה געלאָזן,
ווי קען איך זיך אָן איר פאַרגעסן.

אָך, עס איז ניטאָ די מינוט און די ווייל,
וואָס דו גייסט מיר פון זינען אַרויס,
אַז איך דערמאָן זיך דאָס מיר קאָנען זיך ניט זען,
גייט אין מיר מיינע כּוחות אויס.

IX. היסטאָרישע לידער.

1*

איך גיי אַרויס אויפן גאַס,
די אייגעלעך נאַס,
דאָ זיצט אַ מיידל אַ שיינע.
אָך, דו מיידל, וואָס ביסטו אַזוי איידל,
וואָס איז אַזוי טרויעריק דיין מינע?
דיין שיינע פיגור,
דיין אַדעלע נאַטור,
דו פּאַסט גאָר צו זיין אַ קצינה.
אָך, אין קיעוו געבאָרן, ערצויגן געוואָרן
אויף דעם שענסטן אָרט,
און דאָ געבעך פאַר שאַנד
שטעל איך אויסעט מיין האַנט
צו בעטן אַ נדבה געלט.
אָך, גאָט, דערבאַרים זיך איבער מיין עלנט,
און גיב מיר אַ בעסערע וועלט,
אוי, די ווילדע קאַצאַפּעס
מיט זייערע לאַפּעס, זיי האָבן אַלעס פאַרדאָרבן,
די הויז צעבראָכן, דעם פאָטער דערשטאָכן,
די מוטער איז פון שרעק געשטאָרבן,
דער ברודער פון צאָרן אַנטלאָפן געוואָרן
און ער האָט אויך אַ מערדער דערשאָסן,
אָך, רואיק לעבן, עס קען דאָך ניט געבן,
מע האָט אים אין קייטן געשלאָסן (2).

וואר. ג. מ. 58, 59.

*) ווייזט אויס, אַז דאָס ליד איז פון דער צייט פון די ערשטע פּאָגראָמען אין דרום-רוסלאַנד.

2*

דער מסור.

דער ענגליטשאַן אַליין,
מיט זיינע שאַרפע ציין,
צייגבייסן האָט ער דאָך געוואָלט אונז אַלעמען.

האָט גאָט געטאָן אַ נס,
אַז אין איין מעת לעת
איז ער געגאַנגען אַ כּפּרה פאַר אונז אַלעמען.

צוזאַנג:
אוי וויי, מנוחה,
אוי וויי, שמחה,
איז ליהודים.

דער ענגליטשאַן מיטן באַלעבאָס,
האָבן געטרונקען פון איין גלאָז,
די ערשטע פּוליע האָט ער דאָן געכאַפּט אין נאָז.

צוזאַנג.

דער ענגליטשאַן מיטן באַלעבאָס,
זיינען געשטאַנען הינטערן טויער,
די אַנדער פּוליע האָט ער דאָך געכאַפּט אין אויער.

צוזאַנג.

דער ענגליטשאַן דער העלד,
ער רייסט זיך אויפן פעלד
און ער מסרט דאָך אַלעמען,

יעצט ליגט ער אויסגעצויגן,
פאַר אונזערע אויגן,
און מיר לאַכן פון אַלעמען.

עס איז דאָך שמחה,
עס איז דאָך מנוחה,
מנוחה, שמחה, ליהודים.

ג. ווירשופּ.

באַמערקונג: דאָס ליד פון דעם מסור פלעגט מען זינגען אין ווילנע אין די יאָרן 1901—1902. אין דער פאָרשטאָט נאָוואָגראָד האָט דאַן געוואוינט איינער אַ מסור, וואָס מ׳האָט אים גערופן מיטן צונאָמען „ענגליטשאַן". דער ענגליטשאַן איז געווען אַ גבור און אַלע האָבן פאַר אים געציטערט.

3*

דער פּאָגראָם אין אָדעס.

ווער ס׳האָט די בלאַט געלעזן,
פון דער בערימטער שטאָט אָדעס,
וואָס פאַר אַן אומגליק ס׳האָט געטראָפן
אין איינע צוויי דריי מעת-לעת.
(2 מאָל).

פּלוצלונג האָט מען אויסגעשריען:
„שלאָגט דעם יידן ווי ווייט איר קענט!"
פּוליעס אין די פענסטער האָבן גענומען פליען,
דער פּאָגראָם האָט זיך אָנגעפאַנגען אין איין מאָמענט.

קינדער האָט מען פון די פינפטע עטאַזשן געוואָרפן,
נאָר ניט אַריינצוגעבן אין די מערדערישע הענט,
מענטשן געהרגעט, אויף טויט געשאָכטן,

און מיט די בלוט האט מען גע-
שמירט די ווענט.

דארטן ווייס אויף די הארטע שטיי-
נער,
ליגט א כלה אין חופה-קלייד,
און לעבן איר שטייט א מערדער
איינער,
און מיטן חלף אין האנט בעגרייט.

דארטן ליגט א פרוי א שיינע,
ווייט פארווארפן אויפן מיסט,
און לעבן איר ליגט א קינד א קליינער,
און זויגט אירע טויטע קאלטע בריסט.

4*
די מאביליזאציע.
(פון דער צייט פון דער יאפאנישער
מלחמה 1904).

איך בין פון שטוב ארויסגעגאנגען,
אויפן גאס איז געווען א יאמער
און א קלאג,
מיט א גלעקעלע האט מען אנגע-
קלונגען,
א מאביליזאציע אביאוועט אין א טאג.

פארקילט איז געווארן אין מיר
יעדער אבר,
א שוויס האט אנגעהויבן רינען,
קלייבט שוין צונויף אונזערע אלע
גוטע ברידער,
דעם קייסער נאכאמאל צו דינען.

מיינע ביינדעלעך זיינען אלט און
קראנק און שוואך,
די יארן איז שוין אויך ניט דערביי,
צו ליגן אין קאזארמע אויפן היילן
באנק,
דעם קייסער צו דינען סריי.

מע שיקט מיר פון קאזארמע רופן,
איך טאר זיך ניט דערוועגן צו
זאגן „ניין",
מע גיט מיר א ביקס צו שיסן,
א פאפאכע אויף לאנגע יאר צו גיין.

אט דאס, זאגט מען מיר אן, וועט
זיין דיין באהיטער,
פון דיין הויזגעזינט מעגסטו זיך
שוין פארגעסן,
פארוואס זאל דאס זיין מיין לעבן
אזוי ביטער,
טייכן טרערן טוען זיך באגיסן.

סא וויינט זשע, ברידער, אלע,
אפשר וועט זיך גאט אפרופן,
עס-ווערט צעשיידט מאן און ווייב,
חתן—כלה,
פון יעדן מענטש ווערט א תל אצינד.

סא וויינט זשע, ברידער, אלע אין
איין קול,
אפשר וועט זיך גאט אפרופן,
מע שיקט מיר צוועק צו מזרח-זייט,
ווער ווייס וועמען דארט זוכן.

X. ארבעטער-לידער.

1*

בעת ביי דרונטשען
איז געווען א גאראטשקע,
אזוי האבן די ארבעטער
גערעדט צו מאכן א סטאטשקע.
ווי דרונטשע האט דערהערט,
אז זיי ווילן אראפגיין פון פאבריק,
אזוי האט ער זיי אנגעזאגט,
אז ער וועט זיי ניט נעמען צוריק.

דאנערשטאג צו פרישטיק
זיינען אלע געגאנגען עסן,
„גיט אונז די פעסער,
מיר ווילן מער ניט טאן".
„גיט אונז די פעסער",—
אלע מיט איין געדודער:
עס האבן זיך צעבונטעוועט
די שוועסטער מיט די ברידער.

ווי דער אינספעקטאר
איז אריין אין פאבריק,
„ארעסטויטע בונטאוושטשיקאוו,
ארעסטויטע סקארעי",
און אלע האבן זיך
פון אים אויסגעלאכט,
און דאנערשטאג ביינאכט
האבן זיי א סטאטשקע געמאכט.

— „א רובל א דזאבאווקע,
דער פאבריק זאל ניט שטיין",
— „און אייב איר וועט געבן צוויי,
וועלן מיר ארבעטן גיין".
— „כ'בין א באלעבאס
און קען אייך ניט פארפירן,
איך בין הער דרונטשע
איך קען אייך ארעסטירן".

— א באלעבאס און א הונט
איז ביי אונז גלייך,
ער מיינט, אז מיר וועלן הארעווען,
און ער וועט ווערן רייך.

טוביה גרוזינער
ווילנע.

2*

וואר.
בשעת ביי דרונטשען איז געווארן
א גאראטשקע,
דאן האבן אלע ארבעטער געמאכט
א סטאטשקע.
און ווי ער האט דערהערט, אז זיי
וועלן אראפגיין פון פאבריק,
אזוי האט ער געזאגט „איך נעם
ניט צו צוריק!"

ווי דער אינספעקטאר איז אין פאב-
ריק אריינגעגאנגען,
„בעריטע איך, בונטאוושטשיקאוו, בע-
ריטע איך סקארעי!"
דא האבן מיר זיך אלע פון אים
אויסגעלאכט,
און דאנערשטאג בייטאג האבן מיר
א סטאטשקע געמאכט.

און דאנערשטאג בייטאג זיינען מיר
געגאנגען עסן,
„גיט אונז די פעסער, מיר ווילן
מער ניט טאן",
גיט אונז די פעסער—מיט א טומל
און גערודער,
דא האבן זיך צעבונטעוועט די
שוועסטער מיט די ברידער.

„נארישע מיידלעך, וואס שטייט איר
פאר מיין טיר,
א רובל א דזאבאווקע, קומט ארבעטן
צו מיר!
א רובל א דזאבאווקע, די פאבריק
זאל ניט שטיין!"
— גיט אונז צוויי, וועלן מיר אר-
בעטן גיין.

— „איך בין א באלעבאס, איך וועל
אייך ניט פארפירן,
איך בין הער דרונטשע, איך קען
אייך ארעסטירן".
— „א הונט און א באלעבאס איז ביי
אונז גלייך,
ער מיינט, אז מיר וועלן הארעווען
און ער וועט ווערן רייך!"

זונטאג אינדערפרי לויפט דרונטשע
ווי א הונט,
וואס זאגט איר אויף מיינע ארבעטער,
זיי האבן געמאכט א בונט און זיי
ווילן מער ניט טאן,
זיי פאדערן אלע פאדערונגען אלע
מיט איין מאל.

מיטגעטיילט מ. חיימסאן.

3*
ליד פון דרונטשעס פאבריק.

פון אינדערפרי ביז באדערנאכט,
דיך איך מיר צום טיש צוגעשמידט,
עס נעמט מיר אפ די הענט און פיס,
און דעם ציל מוז איך מאכן!

צום ציל, אז עס פעלט א מאה,
ענדיקט זיך די גאנצע וועלט,
דער באלעבאס גייט אריין מיט דער
ברייטער דעה:
„קינדערלעך, איר נעמט אומזיסט
געלט!"

איר הארעוועט זיך אפ אייער צייט,
איר גייט ארויס פון פאבריק,
„א סבאס, די פאבריטשנע לייט,
זיי גייען שוין צוריק!"

אט גייען א פאר יוריסטן,
בעקויס ניט איבערגעביסן,
די האבן עטלעכע גראשן
און קייפן פאפיראסן.

אט גייט א יינגעלע פון תלמוד-תורה,
און ער האט ער ניט וואס,
אויבן צורקעלע ליגט די תורה,
און אלך א פאפיראס.

מיטגעטיילט נ. ווירשוב.

4*
קארמאניאל.
(אנארכיסטיש-טעראריסטישע).

בעזונגען אין ווילנע אין די יארן
1905—1907.

— וואס באגערן די ארבעטסלייט?
וואס באגערן די ארבעטסלייט?
— אז די וועלט זאל זיין באפרייט!
אז די וועלט זאל זיין באפרייט!
ניט קיין גאט און ניט קיין צאר,
ניט קיין קנעכט און ניט קיין האר,
קיין מיניסטער און קיין גזר!
לאמיר זינגען קארמאניאל, קאר-
מאניאל,
לעבן זאל דער גראנאט!
און א שאס פון הארמאט,
מיט דעם גראנאט
מיט דעם גראנאט!

ס'וועלן גיין,
ס'וועלן גיין,
אלע גבירים אויף דער תליה!
ס'וועלן גיין,
ס'וועלן גיין,
אלע רויבער אן עליה!
און א שאס פון הארמאט
מיט דעם גראנאט.

פאר דעם הער פון מערדעריי,
האבן מיר א קויל פון בליי,
און פאר זיינע ווילדע קנעכט,
איז א באמבע אויך ניט שלעכט.

לאמיר זינגען קארמאניאל,
לעבן זאל דער גראנאט,
און א שאס פון הארמאט,
מיט דעם גראנאט,
מיט דעם גראנאט!

מיטגעטיילט נ. ווירשוב.

5*
דער ערשטער מאי.

ווי עס איז בעקומען דער ערשטער
רוסישער מאי,
אראפ ווישיסטקע סוועגטע גאס—
האט זיך געהערט א קלאפ,
אויף אלע מענטשן איז א באפריי-
הייט בעקומען,
נאר קאנסטאנטין האט א קלאפ גע-
כאפט.

ברוך שולמאן איז אין גאס געגאנ-
גען,
געגאנגען איז ער אויפן טויט,
מיט די חברים האט ער זיך גע-
זעגנט,
און מיט די באמבע אין האנט גע-
גרייט.

ברוך שולמאן איז אין גאס געגאנ-
גען,
באגעגנט האט ער דעם טיראן,
מיט די באמבע האט ער אים צו-
שמעטערט,
אליין איז ער אין טראמוויי אריין.

ברוך שולמאן איז אין טראמוויי גע-
זעסן,
דערהערט ער פלוצלונג א געשריי,
„ברוך, ברוך, וואו לאזטו מיר איבער,
איינער אליין צווישן די פאליציי".

ברוך שולמאן האט דאס דערהערט,
צושראקן איז ער געבליבן שטיין,
ארויסגענומען האט ער דעם רע-
וואלווער,
געשאסן די טיראנעס און זיך אליין.

12*****

איינער אַ ייד האָט זיך געשטעלט אין שול אויף דער בימה און האָט געפרעגט צוויי קשיות: ערשטנס, פאַרוואָס זאָגט מען, אַז המן איז אַ צדיק, און, צווייטנס, המנען האָט מען געהרגעט פּסח און מען האָט אים באַקלאָגט חנוכּה?

האָט מען אים אַזוי געענטפערט: דער תּירוץ אויף דער ערשטער קשיה איז אַזוי:

אין דער תּורה שטייט געשריבן, אַז אברהם אבינו האָט געוואָלט שעכטן זיין זון, האָט מען געזאָגט, אַז ער איז אַ צדיק, — היינט אָבער, אַז המן האָט געוואָלט אויסשעכטן אַלע יידן, — איז ער דאָך אַ פּשיטה, געוויס אַ צדיק.

און אָט האָסטו אַ תּירוץ אויף דער צווייטער קשיה:

אין דער מגילה שטייט געשריבן, אַז אסתּר איז געווען אַ גרינגע מלכּה, אויב אַזוי איז שוין אחשורוש אַ גרינגער מלך, איז המן אַ גרינגער אונטער; היינט אָבער, אַז המנען האָט מען געהרגעט פּסח, — האָט נאָך אים קיינער ניט געקלאָגט. אָבער חנוכּה, ווען מען האָט זיך געזעצט שפּילן אין קאָרטן און מען האָט געזען, אַז ס'פעלט דער גרינגער אונטער — איז דאַן געוואָרן אַ גיוואַלד.

XIV. סאַטירישע לידער.

1**

ווייסט איר פון וואָס מ'וועט סטרויען דעם רבּינס באָד,
וואָס שטייט איבערן מיטן סאָד?
ניט פון קיין שטיינער
און ניט פון קיין ציגל,
נאָר פון טייערע מאכלים,
פון צימעס און פון קוגל.
מיט האָניק וועלן זיין
געשמירט אַלע פיר עקן,
און חסידימלעך וועלן שטיין
און וועלן לעקן.
אוי, ווי דערלעבט מען שוין,
ווי דערלעבט מען שוין דאָס!

2**

צוויי חסידימלעך
חיימצע און שמולצע
האָבן זיך אַ שבועה געגעבן,
אַ סאַמעטענע קאַפּאָטקע, אַ זיידענע שטריימל
דערלאַנגען אַ מתּנה דעם רבּין.
און ווי זיי זיינען אין ליבאַוויטש
געקומען,
צום רבּינס טיר צוגעגאַנגען,
אַזוי האָבן זיי די ביטערע בשורה
באַקומען,
אַז דער רבּי איז אין תּפיסה געפאַנגען.
געוואַלד, שמולצע, איך חלש, איך
בלייב,
עס ביטערט מיר יעדער אבר,
ווען איך וואָלט ניט האָבן אַ קינה, אַ ווייב,
וואָלט איך זיך געגראָבן אַ קבר.
אַ קינד, אַ ווייב, אַ שפּאַס, אַ קאַ
סאָוועס,
זיי וועלן קיין מיתה ניט איינגעמען.
זאָלן זיי גיין קלייבן נדבות,
אָבער דער רבּי איז אין תּפיסה
געפאַנגען.
סאַ גראַב מיר אויס אַ קבר
לעבן רבּינס טויער,
און פאַרגרייזל מיר כּשר די פּאות
און זאָלסט ניט פאַרגעסן אין קבר
צו לייגן
דעם תּנאָ'ס דעם רבּינס קמיעות,
און אַ פלעשעלע משקה
זאָלסט ניט פאַרגעסן
אין קבר אריינצושטעלן,
כּדי איך זאָל קענען
דעם דורשט איינשטילן,
ווען מיר וועט זיך אַ שנעפּסל פאַר-
ווע לן,
און בשעת איך וועל הערן
אין קבר אַ געזאַנג,
פלעשעלעך משקה טבען קלינגען,
דאַן וועל איך וויסן, אַז דער רבּי
איז פון תּפיסה אַרויס
און איך וועל פון קבר אַרויס-
שפּרינגען
און מיט אַלע חסידימלעך בייַנאַנד
וועל איך מאַכן לחיים,
וואָס דער רבּי איז אַרויס פון סכּנה,
און די סאַמעטענע קאַפּאָטקע און די
זיידענע שטריימל,
דערלאַנגען אַ מתּנה דעם רבּין.

פאַרשריבן — נ. ח. צוקערמאַן
(ווילנע)

3***

גוטמאָרגן.

די חסידים:
אַ גוטמאָרגן, אַ גוטמאָרגן,
אָבינו מורינו ורבּינו,
שטייט אויף, שטייט אויף,
אבינו מורינו ורבּינו,
שטייט אויף, שטייט אויף!

דער רבּי:
מיינע ליבע חסידימלעך,
לאָזט מיר אַ ביסעלע שלאָפן,
איך בין זייער שלעפעריק!

די חסידים:
ניין רבּישיו, ניין, רבּישיו, ניין!
עס שטייט אַ פּסוק אין דער תּורה,
התגבר כּארי לעבודת הבורא.

דער רבּי: אהובתי זוגתי, שרה
דבורה,
תּן לי מים
לנטלת ידים,
ללמד בזריזות.
(די חסידים זינגען אַ האָפּקעלע).

4*

דער חסידל.

זיצט דער חסידל ביי דער גמרא,

באַפּט אים אָן אַ יצר־הרע
. . . .
. . . .
זאָגט דער רבּילע בים באַט,
זאָגט די טיקסעלע דאַט דאַט.

XV. יידישע לידער אין אַנדערע שפּראַכן.

1**

רצנאַ אוטראָם אוסטאַוואַי,
נעגל־וואַסער אומיוואַי
טלית־תּפילין נאַקלאַדאַי,
רצנאַ ווסקאָלקו פּאָסטופּאַי.

2*

אי גאַס יעסט בערל דער שוסטער
קאַטאָרי אימעיעט סאָבסטווענני דאָם,
ציג קריך גאַ מאָיע דעכע,
שטעכע ברעכע צאַלע דעכע,
נו מוב קאַ פּאַנקאַ מיראָוואַי,
צי טאַ יושר טאַק?
— סטופּאַי דוראַק!
— יאַ סטופּע, טי טוקאַטש!

3****

בידאַ, בידאַ, ניעמאַ אָווצו,
יאַקי בען אָווצו
דאַ דאָמו פּאַידו?

נעם איך אַ פידעלע,
שפּיל מיר אַ לידעלע,
בעדאַ, בעדאַ,
ניעמאַ אָווצו!

באַגעגן איך אַ וואָגן שטיינער,
מיין איך פון שאָף די ביינער,
נעם איך אַ פידעלע,
שפּיל מיר אַ לידעלע.
בידאַ, בידאַ, ניעמאַ אָווצו!

באַגעגן איך אַ וואָגן דערנער,
מיין איך פון שאָף די הערנער,
נעם איך אַ פידעלע,
שפּיל מיר אַ לידעלע.
בידאַ, בידאַ, ניעמאַ אָווצו!

וואַר. פּריל. 187, 188
יידישע פאָלקס־לידער II ב.

3*

אַ ליד אין העבּרעאיש, יידיש און ווייסרוסיש.

אלי — גאָט — טאָ באָגאַ,
דרך — אַ וועג — טאָ דראָגאַ,
נער — אַ יונג — טאָ מלאָדאַ,
ואתן — כ'האָב געגעבן — טאָ דאַלאַ,
ואקח — כ'האָב גענומען — טאָ בראַלאַ,
לקחתי — כ'האָב באַקומען — טאָ דאָסטאַלאַ.

תּגור — אַן אייזן — טאָ פּעטשקאַ,
נר — אַ ליכט — טאָ סוועטשקאַ,
תּרנגולת — אַ הינדל — טאָ קורעטשקאַ,
שולחן — אַ טיש — טאָ סטאָלאַ,
מלח — זאַלץ — טאָ סאָלאַ,
שדה — אַ פעלד — טאָ פּאָלאַ.

לחם — ברויט — טאָ כלעבאַ,
שמים — אַ הימל — טאָ ניעבאַ,
מיסיאַטשי רובליי — נאַ פּאַטרעבאַ,
דגים — אַ פיש — טאָ ריבקאַ,
חוט — אַ פאָדים — טאָ ניטקאַ,
25 קאָפּייעק נאַ פּריפּיטקאַ.

5****

ווסטאַוואַלאַ חנה רצנאַ באַראַנייטשו.
וואָזבודילאַ סוואָיאַ סלוגאַ באָורערנייטשו,
זאַפּאַל טוואָיאַ טיועטשאַ זאַראַסנייטשו
יאַ סאָביע בענדראָ פּאַבאָדיס,
טיינאַ תּלמיד־חכם אווראָזיס.
אווראָזילאַ הנה סיינאַ ווזאָגרים
טשאַס,
ספּאָבאָוואַלאַ אָנאַ יעגאָ ווזלאָטנים
פּאַס,
שרה, רבקה, רחל לאה באַבאַוואָלי,
דוד המלך מיט אַלע תּלמידים מוהלים
בילי,
השם יתבּרך מיט אַלע מלאכים אמן
קאַזאָלי.

6**

„אחד מי יודע".

אין ליטוויש.

קאָזשינאָי וועגע? וועגע אַש זשינאָ:
וועגע דעוועס דאַנגע סעדעס
קאַרצלאָאי קאַרצלאָאי,
קאָזשינאָי דו? דו אַש זשינאָ:
דו טאַבליצעס, וועגעס דעוועס דאַנגע
סעדעס,
קאַרצלאָאי קאַרצלאָאי.
קאָזשינאָי טריס? טריס אַש זשינאָי
טריס סאַוויאַלעס, דו טאַבליצעס
א. אַז. וו.
קאָזשינאָי קאַטרעס? קאַטרעס אַש
זשינאָי:
קאַטרעס מאָטעראַלעס א. אַז. וו.
קאָזשינאָי פּינקע? פּינקע אַש זשינאָי
פּינקע ביבליע א. אַז. וו.
קאָזשינאָי שעשע? שעשע אַש זשינאָי
שעשעס משנה א. אַז. וו.
קאָזשינאָי שאַפּטינע שאַפּטינע אַש זשינאָי
שאַפּטינע דענע שובאַטע א. אַז. וו.

7*****

מיקיטקאַ, מיקיטקאַ,
שטאָ סטיעביע בודיעט,
כודאָ, כודאָ,
טוואָיע דיעלאָ בודיעט.

סיעמדעסיאַט ליעט
טי פּראָזשיל,
אַ באָגו
ניע סלוזשיל.
מיקיטקאַ, מיקיטקאַ, א. אַז. וו.

ניע פּאָמאָגוט טוואָי דיענגי,
טוואָי מיליאָני,
ליעזשאַל אי בוואָראַל
אי פּאָמיאָר קאַק דורני.

מיקיטקאַ, מיקיטקאַ, א. אַז. וו.

צעלי גאָד
טי לעזשאַל אי בוואָראַל,
אַ ווידזוי
ניע סקאַזאַל.

מיקיטקאַ, מיקיטקאַ, א. אַז. וו.

גדידיאַס מלאך האדומי
טוראַיע אימיע פּיטאַס,
אַ טי בודיעש
קאַק סטאַל מאַלטשאַס.
מיקיטקאַ, מיקיטקאַ, א. אז. וו.

ו׳בית-דין של מעלה
טיעביאַ בודיעט זוואַט,
אַ טי בודיעש
חטאתי סקאַזאַט.
מיקיטקאַ, מיקיטקאַ א. אַז. וו.

ו׳כף-הקלע
טיעביאַ בודיעט בנאַט,
שיתין פּולסי דנורא
טיעביאַ בודוט דאַוואַט.
מיקיטקאַ, מיקיטקאַ א. אַז. וו.

ואנחנו ישראל
ניע טאַק, קאַק טי, זשיוויאַם,
מי טאַקיך פּראַזדניטשקי,
וואַדאַטשקע פּיאַם.
מיקיטקאַ, מיקיטקאַ א. אַז. וו.

פּיאַם דאַ פּיאַם,
פּיאַם אי גוליאַיעם,
אי נאַ באָגו
ניע זאַבּיוואַיעם.
מיקיטקאַ, מיקיטקאַ, א. אַז. וו.

ואנחנו ישראל
וואַס טאַק מי זשיוויאַם
מי ס׳פּאַידיאַם ו׳ירושלים
ס׳משיח צדקנו נאַשים צאַריאַם.

מיקיטקאַ, מיקיטקאַ,
טאַ סטיעביע בודיעט,
כודאַ, כודאַ,
טוואַיע דיעלאַ בודיעט.

באַמערקונגען:

1) אַ שמחת-תורה-ליד, וועלכע זינגט זיך אין טשערניגאָווער גוב. (אוקראַינע).

2) וואר.—מ. קיפּניס.

XVI. מלחמה-לידער.

1*

ליד פון דער מאָביליזאַציע.

דעם ע׳רשטן טאָג פון דער מאָביליזאַציע
איז געוואָרן אַ טומל און אַ גרויס געוויין,
דעם צווייטן טאָג פון דער מאָביליזאַציע
זיינען אַלע געשעפטן (וואר. פאַבריקן) געבליבן שטיין.

גרויסער גאָט, אוי, גאָט אין הימל,
וואָס האָסטו אָנגעשיקט אַזאַ מין שטראָף,
מע נעמט צוגויף (וואר.—דו האָסט צונויפגענומען) אַ וועלט מיט מענטשן,
און מע טרייבט זיי (וואר.—און דו טרייבסט זיי) ווי די שאָף.

ווי מיר זיינען צום וואָקזאַל געקומען,
אויפן פּלאַצפאָרמע זיינען מיר געבליבן שטיין,
דיט מיר געזונט, מיינע טרייע עלטערן,
גאָט ווייס, צי מיר וועלן קומען אַהיים!

ווי דעם טאַטן און ווי דער מאַמען,
זיי האָבן אויסגעהאָדעוועט אַזאַ פאַרשוין,
מע טוט אים אָן אין סאָלדאַטסקע קליידער,
און מע הייסט צום פּאָזיציע גיין.

וואר.—אוי ווי דעם פאָטער, אוי ווי דער מוטער,
וועער עס האָט אַ זון אַ זאַפּאַסנאָי,
מע טוט אים אָן די סאָלדאַטסקע קליידער
און מע שיקט אים גלייך אין באָי.

ווי מיר זיינען אין וואַגאָן אַריין,
פּראַשטשאַיעט האָבן מיר זיך פאַר די הענט,
איידער מיר זיינען צום פּאָזיציע געקומען—
דריי מאָנאַטן אין איין העמד...

ווי מיר זיינען צום פּאָזיציע געקומען,
זיינען מיר ביי די אָקאָפּעס געבליבן שטיין,
אַ סנאַריאַד איז פאַרביי געלאָפן,
איך ליג שוין עלנט ווי אַ שטיין.
וואר.
די ערשטע קויל האָט מיר געטראָפן
געבליבן בין איך ווי אַ שטיין.

אין פעלד צו ליגן איז זייער ביטער,
ביטער, מאַמעניו, אוי, ווי דער טויט,
איידער דער סאַניטאַר איז צו מיר געקומען,
טייכן בלוט איז פון מיר אַרויס.

ווי דער סאַניטאַר איז צו מיר געקומען,
אַ פּערעוויאַזקע האָט ער מיר געמאַכט,
וויפיל שמערצן איך האָב פאַרליטן,
איידער מ׳האָט מיר אין לאַזאַרעט געבראַכט.

ווי מ׳האָט מיר אין לאַזאַרעט געבראַכט,
ליגן ליג איך טויט ווי די וואַנט,
איך וואָלט דאָך וועלן אַ בריוועלע שרייבן,
נאָר פעלן פעלט מיר די רעכטע האַנט.

די רעכטע האַנט האָט מען מיר אַראָפּגענומען,
צום פּאָזיציע וועל איך מער ניט גיין,
איך וואָלט דיר וועלן אַ בריוו אָפּשרייבן,
אַז אינגיכן וועל איך קומען אַהיים.

די מאַמע האָט דעם בריוו געלעזן,
געשלאָגן האָט זי זיך קאָפּ אָן וואַנט.
וויפיל טרערן זי האָט פאַרגאָסן,
ווען זי דערזעט דעם זון אָן די רעכטע האַנט.

אָן די רעכטע האַנט איז זייער ביטער,
ביטער, מאַמעניו, אוי ווי דער טויט,
איך וואָלט וועלן אַרויסגיין אין גאַס פאַרדינען
אויף מיין שטיקל טרוקן ברויט.

פאַרשריבן אין ווילנע 1921

2**

וואר.

דעם ערשטן טאָג פון דער מאָביליזאַציע
איז געוואָרן אַ גרויס געוויין,
אויפן צווייטן טאָג פון דער מאָביליזאַציע
זיינען אַלע פאַבריקן געבליבן שטיין.

און ווי צום פאָטער און ווי צו דער מוטער,
וואָס זיי האָבן אַ זון אַ זאַפּאַסנאָי,
מע טוט אים אָן די סאָלדאַטסקע קליידער,
און שיקן שיקט מען אים אין באָי.

און ווי ער איז אויף דער פּאָזיציע געקומען,
דריי מאָנאַטן אין איין העמד;
און ווי ער איז אויף דער פּאָזיציע געקומען,
גלייך האָט דער פייער אים פאַרברענט.

און ליגן ליג איך מיר אויף מיין בעטל,
און טויב בין איך ווי די וואַנט,
כ׳קען אייך שרייבן, מיינע ליבע עלטערן,
אַז פעלן פעלט מיר די רעכטע האַנט.

די רעכטע האַנט פעלן פעלט דאָך מיר,
מיט וועלכע כ׳קען פאַרדינען אַ שטיקל ברויט,
און בעסער מיר דער ליבער
וואָלט אַראָפּגעשיקט אַ יונגן טויט.

און ליגן ליג איך מיר אין דער אָקאָפּע,
און כ׳היט זיך אויס פון אַ יונגן טויט,
די ערשטע קויל האָט מיר געטראָפן,
און געפאַלן בין איך ווי אַ שטיין.

3*

דער פּריזיוו.

א.

דער 14-טער יאָר איז געקומען,
פאַר אַ זעלנער טן מיר צוגענומען,
דריי טעג אין קאַזאַרמע געלעגן,
און קיין עסן ניט געגעבן.

ב.

דריי זיינען פון פּאָלק אַנטלאָפן,
די ערשטע קויל האָט מיר געטראָפן,
ווער וועט גיין נאָך מיין לוויה,
נאָר דער פעלדל, דער געטרייער.

ג.

ווער וועט נאָך מיר וויינען און קלאָגן,
ווער וועט נאָך מיר קדיש זאָגן,
צווישן וועלדער, צווישן פעלדער
ליגט דאָרטן אַ געהרגעטער זעלנער.

ד.

מיין מאַמע האָט צום רויטן קרייץ געשריבן,
אַז איר זון איז אין פעלד פאַרבליבן,
גלייכער וואָלט איך נאָך אַמעריקע געפאָרן,
איידער כ׳האָב פאַרשפּילט מיינע יונגע יאָרן

4*

דער 14-טער יאָר.

דער 14-טער יאָר איז אָנגעקומען,
אוי ווי!

דער 14-טער יאָר איז אָנגעקומען,
האָט מען מיר אין זאַפּאַס גענומען.
אוי ווי!

אין די קאַזאַרמעס זיינען מיר געזעסן,
ניט געטרונקען, ניט געגעסן,
אוי ווי!

אויף די קאַרפּאַטן זיינען מיר געקראָכן,
דער ערשטער קויל האָט מיר געטראָפן,
אוי ווי!

אָך, איר וועלדער, גרינע פעלדער,
איר ליגט באַשאָטן מיט קוילן, מיט זעלנער,
אוי ווי!

איר ליגט באַשאָטן מיט אַ יידישן זעלנער,
אוי ווי!

און דער אויער ביי אים צעריסן,
אוי ווי!

און דער אויער ביי אים צעריסן,
פון זיינע וואונדן טוט בלוט פליסן,
אוי ווי!

ניט קיין אָרון, ניט קיין מיטה,
אוי ווי!

ניט קיין פאָטער, ניט קיין מוטער,
אוי ווי!

ניט קיין פאָטער, ניט קיין מוטער,
אוי ווי!

ווער וועט נאָך מיר קדיש זאָגן,
אוי ווי!

ווער וועט נאָך מיר וויינען און קלאָגן,
אוי ווי!

5*

אויפן שלאַכטפעלד.

אין אַ ווינטערדיקע נאַכט אַ קאַלטע,
אויפן שלאַכטפעלד שיקט מען מיר אַרויס,
די פאַרסמטע פּולע האָט מיר געטראָפן,
געפאַלן בין איך ווי אַ שטיין.

און ווי איך בין ווי אַ שטיין געפאַלן,
אויף מיין בעטעלע האָט מען מיר אוועקגעלייגט,
צוויי דאָקטוירים מיט אַ סעסטריצע,
זיי ווילן מיר ראַטעווען פון טויט.

ליגן ליג איך אויף מיין בעטעלע.
מיין מאַמע זי קומט דאָך צו מיר,
דער דאָקטאָר האָט אָביאַווועט,
אַז קיינער טאָר ניט צוגיין צו מיר.

ליגן ליג איך אויף מיין בעטעלע,
מיין כלה זי קומט צו מיר,
לייג צו דיין אויער צו מיין האַרצן,
וועסטו הערן ווי די פולע ליגט אין מיר.

שטאַרבן שטאַרב איך אויף מיין בעטעלע,
און מיטגעמען וועל איך דיר ניט,
אין דרערד וועט פוילן מיינע ביינער,
און דיר פאַר אַ צווייטן וועט זיין גוט.

וואָס טויג מיר דיר פאַר אַ צווייטן,
אַז דו שטאַרבסט דאָך אַוועק,
דריי יאָר ווי מיר שפּילן אַ ליבע,
דריי יאָר ווי איין טאָג.

6*
דאָס ליד פון די קאָוונער גרושים.

א.

אין שוסטערשע קליי זעלע
דאָרט איז אונזער הייזעלע,
דאָרט איז אונזער גאַנצע שטוב.
מיר זיינען פון שטוב פאַרלאָרן פאַרוואָגלט געוואָרן.
אַזוי ווי אין אַ פינסטערע גרוב.

ב.

עס קומט יעדער טאָג דער שמש,
ער טרייבט אונז צו די מאַמעס
ער שטראָפט און בעט ביי אונז דעם פּאַס.
פאַר אים איז אַ פאַרגעניגן,
ווען ער טוט זיך מיט אונז קריגן,
פאַר אונז איז דאָס אַ בלוטיקער שפּאַס.

ג.

אין קאָמיטעט נאָך די ברויט
עס קומט אָן מיט דעם טויט,
ווען מע פאַרשפּעטיקט אויף 15 מינוט.
מע גיט אייך צו ערקלערן,
אַז מע פאַרשפּעטיקט וואָס קען ווערן,
אַז ס׳גיסט זיך אין פּנים דאָס בלוט.

ד.

דו מוזט היטן די ציי ט ן,
אויב דו ווילסט זיין גלייך מיט לייטן,
ווען דו ווילסט זיצן מיט אַלעמען ביים טיש.
דו דאַרפסט אויף קיינעם ניט קוקן,
פאַר קיינעם זיך ניט בוקן,
אפילו ווען מע טרעט דיר אויף די פיס.

ה.

אין קיך נאָך די זופּ,
עס הערט זיך עס פעלט בולבע, עס פעלט קרויט,
אַזאַ מזל אויף זיי וואָס פאַר אַ זופּ.
דאָרט האָט זיך איינגעטעפּעט איינער ווי אַ פּיאַווקע,
גיט מיר אַ ביסל אַ דאַבאַווקע,
דאָרט איז געוואָרן איינעם ניט גוט.

ו.

דאָרט שטייט אונזער שינפאַנפאַנטשיק,
דער אַרויסגעבער פון די מיטאָגן אַבראַמטשיק,
ער שטייט און קלערט וואָס איז דאָס פאַר אַ וועלט,
מען קען קיינמאָל די יידן ניט שטעלן צופרידן,
אפילו ווען עס קאָסט ניט קיין געלט.

ז.

ביי רעספּיצענען אין קעלער,
מען קען דאָרט באַקומען אַ פּעלער,
עס רינט און קאַפּעט פון די ווענט,
עס הערט זיך געשרייען,
גיט טיי, רב היים,
מען רייסט אַן מען כאַפּט פון די הענט.

ליד פון די קאָוונער גרושים געשאַפן געוואָרן אין ווילקאָמיר אין יאָר 1915.

7*
ליד פון דער צוואַנג-אַרבעט.

(פאַר דער צייט פון די דייטשן).

שילטן שילט איך דעם טאָג פון מיין געבאָרן,
שילטן שילט איך אים גאָר אַצינד,
ניכיי וואָלט מיר מיין מוטער באַגראָבן,
בשעת איך בין געוועזן אַ קליין קינד.

בשעת איך בין אַ קליין קינד געוועזן,
פון אַ שרעקע מאַכן האָב איך ניט געוואוסט;
היינט, אַז איך בין עלטער געוואָרן,
פון צעשטערקאָווע האָב איך זיך דערוואוסט.

ווי איך בין אין צעשטערקאָווע געקומען,
אין די באַראַקעס האָט מען אונז אַריינגעפירט;
אַזוי האָבן מיר זיך גענומען באַטראַכטן,
אַזוי ווי אַרעסטאַנטן זיינען מיר אַרעסטירט.

אויף מאָרגן פרי טוען מיר גיין צו דער אַרבעט,
דער טאָג ערוואַכט גאַנץ זייער הייס,
ווי מיר האָבן גענומען די לאָרעס שיטן,
אַזוי האָט זיך גענומען גיסן טייכן שווייס.

ווי מיר האָבן פיר לאָרעס אָנגעשאָטן,
אַזוי זיינען מיר פאַרבליבן שטיין,
דאָ איז אָנגעקומען דער פעטפעבל,
און אַ פּאַוזע מאַכן מוזן מיר גיין.

ווי מיר זיינען אין בודע געזעסן,
די האַרץ האָט אונז פאַרקוועטשט ווי אַ שטיין,
דאָ איז דאָך אָנגעקומען דער פעטפעבל,
אַז צו דער אַרבעט מוזן מיר ווידער גיין.

ווי מיר זיינען צו דער אַרבעט געגאַנגען,
ערד איז פאַראַן זייער פיל,
דאָ איז דאָך אָנגעפאָרן דער פעטפעבל,
אַז 18 לאָרעס איז אייער ציל.

אויף מאָרגן פרי איז אַ רעגן און אַ בלאָטע,
און די 18 לאָרעס מוז פול זיין,
גאָט דו ליבער, גאָט דו טייערער,
ווי קענסטו צוזען פון אונז דעם פּיין.

אויב די שרעקע וועט פאַרטיק ווערן,
אייזנבאַן וועט זי ווי אַ זיידן קלייד,
און מיר וועלן ליגן אין די בעלעך קראַנקע
און ראַנגלען וועלן מיר זיך מיטן טויט.

אויב מיר וועלן אַמאָל שטאַרבן,
פירן וועט מען אונז פאַרביי דעם הויפּטמאַנס טיר,
אַ צוויי דריי טריט וועט ער אונז באַגלייטן
און אומקערן וועט ער זיך אויף זיין קוואַרטיר.

ווילנע 1920.

8
אַ ליד פון צוואַנג-אַרבעט.

דאָרט אין נייסטאָט אין די באַראַקן.
דאָרט ליגט דער צוואַנגס-אַרבעטער און וויינט,
צו זיין גרויסן אומגליק איז ניטאָ קיין גלייכן,
וויל זיין האַרץ איז אין אים פאַרשטיינט.

ווי מען האָט אים פון זיין היים אַרויסגעריסן,
און קיין נייסטאָט אין פעלן געבראַכט,
צובראָכן זיין האַרץ און זיינע געפילן,
און פון זיין קערפּער אין סקעלעט געמאַכט.

ער ליגט זיין קערפּער אויף די האַרטע באַנק,
וועלכע ס׳דריקט זיינע ביינער אויס,
צי זאָל ער אַרומגיין, קען ער אויף די פיס ניט שטיין,
אַך לויז! שרייען די מערדער—צו דער אַרבעט,
איר/וואָס פרעסט אונזער האַלץ און ברויט.
אַך, ווי קאָנען מיר צו דער אַרבעט גיין,
ווען מיר שפּירן שוין דעם טעם פון טויט.

היימאַט, היימאַט, מיין פאַמיליע,
ווי קענסט איר מיר פון זיגען אַרויס,
ביי מיין טרינקען און עסן קאָן איך אייך ניט פאַרגעסן,
וויל מיין האַרץ איז אין מיר פאַרשטיינט,
אַך, ווען וועט שוין די זון פאַר אונז אויפשיינען,
און ווען וועלן מיר קענען פון פעלן אַרויס,
די זון די וועט פאַר אונז אויפשיינען,
און ווען וועלן מיר קענען פון פעלן אַרויס,
די זון די וועט פאַר אונז אויפשיינען,
אין ווען וועלן מיר שוין קאָנען די היימאַט זען.

עמלקים איר טיראַנען,
וועלכע האָבן אונזער פרייהייט גערויבט,
פאַרניכט זאָל ווערן אייערע לענדער,
און צושמעטערט זאָל ווערן
זייער קייסערס קרוין.

אַדעלמאַן.

9*
דער דייטשל.

אַז גאָט וועט געבן עס וועט זיך ענדיקן די מלחמה,
עס וועט זיך עפענען פאַר מיר אַלע וועגן,
אוי אין שטאַמבל*) מאַמע, וועל איך אַוועקפאָרן,
איך וועל געפינען ביי מיין ווייבל אַ פאַרמעגן.

און ווי איך בין אין שטאַמבל געקומען,
בין איך געבליבן שטיין ביי דער באַן,
אוי, אַ גוטער ברודער האָט מיר באַגעגנט,
מיין ווייבל האָט אַ דייטשל פאַר אַ מאַן.

און ווי איך בין צו איר אַריינגעגאַנגען,
אַזוי בין איך געבליבן שטיין ביי דער טיר,
אוי, די יעגער מיט די די דינער טוען ברענגען, וואָס וויל דער אַרימאַן פון איר.

אין ווי איך בין צו איר צוגעגאַנגען,
אַזוי האָב איך איר ניט דערקענט.
אוי, זי וואַרפט זיך אין די זיידענע כאַלאַטן,
און גאָלד און זילבער טראָגט זי אויף אירע הענט.

טו, קום אַהער, דו קעצעלע מיינע,
צי דען האָסטו פאַר מיר אַזוי פיל געליטן,
און דריי יאָר אין די אָקאָפּעס אָפּגעלעגן,
און פאַר אַ דייטשל האָסטו מיר פאַרביטן.

אויף כפרות דאַרף איך דיר מיט דיין דייטשל,

---

*) ניט דייטשלען.

פאר אן ארנטלעכע וועל איך אויס-
לעבן מיין וועלט,
אוי, איך קוק שוין ניט אויף דיינע
קליידער,
איך דארף שוין ניט דיין געלט.

XVII. פארשיידענע.

1*

בין איך מיר א יידעלע ווי אלע יידן,
בין איך מיר א יידעלע מיט אלעמען
גלייך,
בין איך מיר א יידעלע מיט זיך
צופרידן,
סיי בין איך ארים, סיי בין איך רייך.

2**

באראן באראן,
צען קישקעס נדן,
א טלית און קיטל
א פארך אונטערן היטל.

אסיפאוויטש, מינסק. גוב.

3*

בתולה נשאת,
גיב א פלאש!
גאר איינגאנצן
לאמיר טאנצן,
לאמיר זינגען,
לאמיר שפרינגען,
ביזן העלן טאג,
דער רבי זאגט—
מע מאג!

מערעטש 1913

4*

צווישן בערג און טאלן
שטייען צוויי וואגשאלן
און מאלן און מאלן,
א גאנצע נאכט
ביז זייגער אכט.
גייען צו באזאכט
צוויי שקצים
אנגעטאן ווי פריצים,
אין מייטקעס שמאלע,
מיט א קורצע פאלע
און מאכן א התחלה
אויף א פולע פלאש
פול מיט יי"ש.
א קלעצל אריין,
א קלעצל ארויס,
די מעשה איז אויס.

מערעטש 1912.

5*

וויל איך עסן,
עסט מיין ווייב,
וויל איך טרינקען,
טרינקט מיין ווייב,
א. אז. וו.

. . . .

מערעטש, ווילנער גוב. 1912

6*

צוואנציק קאפיקעס האב איך,
און צען וועל איך לייען,
מיר וועלן נעמען א „זוראטשיק"
און וועלן זיך „קאטאיען".

7*

אין טראקטיר איז אויך פיל בעסער,
עס קומען אן זויפער, פרעסער,
מ'עסט קאטלעטן, בראנפן, ביר
און באצאלן — איז דורכן הינטערטיר.

ש. שאראפאן.

8*

איך דארף אין טעאטער ניט לויפן
איך דארף קיין בילעטן ניט קויפן,
איך גיי אריין צו זיך אין שטוב
האב איך א טעאטער:
איין קינד קריטשעט,
דאס אנדערע קוויטשעט,
איך האב זיך אן אייגענעם טעאטער.

ביזטו, מיין קינד א זאטער—
סא זעץ זיך תהילים זאגן,
וואס דארפסטו דעם טעאטער?
זאל ער גיין מיט אלדע קלאגן.
מ'נעמט א יידישע שטוב
און מ'רייסט אראפ די מזוזות,
און מ'גיט א נאמען קלוב
און מ'זיצט מיטן היילן קאפ.

9*

— חיה שרהלע, חיה שרהלע,
וואו ביסטו געוועזן?
— איך בין געוועזן אין גארטן.
— חיה שרהלע, חיה שרהלע,
וואו ביסטו געוועזן?
— איך האב געשפילט מיט משה
מאסקען אין קארטן.

. . . .
. . . .

דאמבראוויץ, וואל. גוב.

מ ו ש ע ר.

10*

אמאל איז געגאנגען א יידענע דורכן
טויער,
האט זי פארלארן א קאשיק מיט
אייער,
זי איז געגאנגען און געקלאגט
און קיינעם האט וועגן איר ניט
געארט,
דערנאך האט זי זיך פונאנדערגע-
לאכט,
טרא לא לא לא לא לא לא.

אוי, איר מיידעלעך, איר לידאטש-
קעס,
גיט מיר אפ מיינע פיינע צאצקעס,
טרא לא לא לא לא לא לא.

איך קען דיר שווערן אויף מיינע
נאמנות,
אז דעם רבינס יינגל איז געלעגן
קראנק אין טויט סכנות,
איך קען דיר שווערן אויף מיין
געזונט,
אז מיין ליבער קינד איז שוין גע-
זונט.

. . . .

11**

גייט א מיידעלע גאנץ באזאכט,
איינס, צוויי, דריי—
טידלאי!

. . . .

און דאר איז זי ווי א שפאן,
און אין בוזים טראגט זי קליידער אן,
איינס, צוויי, דריי—
טידלאי!

. . . .

12***

די קאבטע פון יאסקע
האט א מיידל ביילקע,
טראגט זי א רויטע קליידל
מיט א רויטע פאטשיילקע.
— הער, ביילקע, איך וועל דיר
עפעס פרעגן,
ווער איז דער בחור, וואס שטייט
אנטקעגן?

געהערט פון לאהתב.

13

„פאלקע באבאצקע".

(די יידישע ווערטער פון דעם טאנץ)
צו הוקען זאגט די מאמע:
וואס ביסטו מיר געווארן פאר א
דאמע,
דו גייסט ארום שפאצירן
מיט פרעמדע קאוואלירן,
חוקע די מערזאווקע,
מיט די שליאפקע אן א זייט,
דו גייסט ארום שפאצירן דוקא
מיט פרעמדע יונגע לייט.

סאניעכן.

14*

פאלקע טאנצן.

פאלקע טאנצן בין איך גערן,
האב איך ניט אזעלכע הערן,
אזעלכע הערן זא ווי דו,
טרעט איך מיטן קנאפל צו.
הערן, וואס גייען ווייסע הענטשן,
מיט די גיי איך א פאלקע טאנצן.

ווער. א—ן „פנקס" I—6

15*

ביי דעם עסן גיב איך א שמאך,
ביי דעם טרינקען אודאי,
איך לעב מיר אפ די גאנצע וואך
מיט דער שענסטער מאדע.

. . . .

16*

א.

קוקורעקו איז א האן,
ווי די מעשה הויבט זיך אן,
אייכא ניעקאווא,
טשארנא יאסנא האלקא,
טשיסטא מאיא פאלקא.

ב.

טאטע מאמע, קויף א פאן,
וועלן מיך טאנצן אין איין קאן,
אייכא ניעקאווא,
טשארנא יאסנא האלקא,
טשיסטא מאיא פאלקא.

17*

ארויס א נייע מאדע..

ארויס א נייע מאדע
זיידענע טיכלעך אויפן האלז,
די לייטישע מענטשן טאר מען ניט
גלויבן,
זיי זיינען אלע פאלש.

. . . .
. . . .

ווער. ד. א—ן 7 „פנקס" I

18*

ווילסטו זיין א זאטער,
סא זעץ זיך תהלים זאגן,
ווילסטו גיין אין טעאטער,
סא גיי מיט אלדע קלאגן!

19*

האב טשיק ברייגע,
איך האב צו דיר א טענה,
דו ביסט ניט מיינע,
איך בין ניט דיינע!

שלום עליכם, „יאסעלע סאלאוויי"
ווער. „כהן"

20

בעיטע, שילער אונט איך,
ווי פאסט זיך דאס צוזאגן?
בעיטע שריב שיינע געדיכטע,
שילער שריב שיינע געשיכטע,
און איך האב שיינע געזיכטע.

בארנשטיין, קראקע.

געהערט פון א 42 יאריקער
יידישער פרוי.
די אנגערופענע דייטשע שריפט-
שטעלער זיינען זייער פאפולער אין
גאליציע.

21*

איך קען א מיידעלע יענטע,
זי האט א שמאלע פענטע,
זי דרייט זיך הין און הער,
מע רופט איר סאנטע קלער.

22

וואס לעב איך אויף דער וועלט,
פינף דעם זייגער פארטאג
בין איך צו די וואסער געשטעלט.
פול די כלים וואסער,
אז די רייפן פאלן אראפ.
סטייעט פאר איינעם קיין וואסער ניט,
קריג איך אין קאפ.

לונסקי.

23***

א שמחת-תורה קדיש.

(צו זינגען מיטן ניגון פון קדיש
של נעילה)

אז מיר וועלן גוט זיין
און מיר וועלן פרום זיין,
וועט מען אונז ניט שמייסן.
אבער אז מיר וועלן ניט גוט זיין
און ניט פרום זיין,
וועט מען אונז יע שמייסן.
דעריבער מוז מען גוט זיין
און פרום זיין
מע זאל ניט שמייסן

געהערט פון אליעזר כץ
סמארגאן, ווילנ. גוב.